

Ärendebeskrivning ärende 2022-POL000373

Förvaltningen har fått i uppdrag att göra en översyn av hörselrehabiliteringsprocessen. Utredningen ska ge svar på om hörselrehabiliteringsprocessen kan separeras i skilda spår där patienten gör sitt val av hörapparatsortiment innan processen startar och om det friare valets rekvisitionsbelopp till privata auktoriserade audionommottagningar kan ersättas med ett bidrag som betalas ut till patienten i efterskott. Utöver det ska utredningen också beskriva vilka konsekvenserna skulle bli om dessa förändringar införs.

Bakgrund

Vårdvalet inom hörselområdet infördes i Region Skåne 2008 och resulterade snabbt i att tillgängligheten för hörselrehabilitering, både geografiskt och avseende väntetid, förbättrades för vuxna från 20 år i behov av grundläggande hörselrehabilitering. För att möta det ökande behovet av och intresset för hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel, säkerställa att Region Skånes resurser går till dem som har störst behov, fortsättningsvis kunna erbjuda korta väntetider i enlighet med vårdgarantin och för en kontrollerad kostnadsutveckling beslutade Region Skåne 2010 att genomföra följande förändringar i regelverket för hjälpmedel:

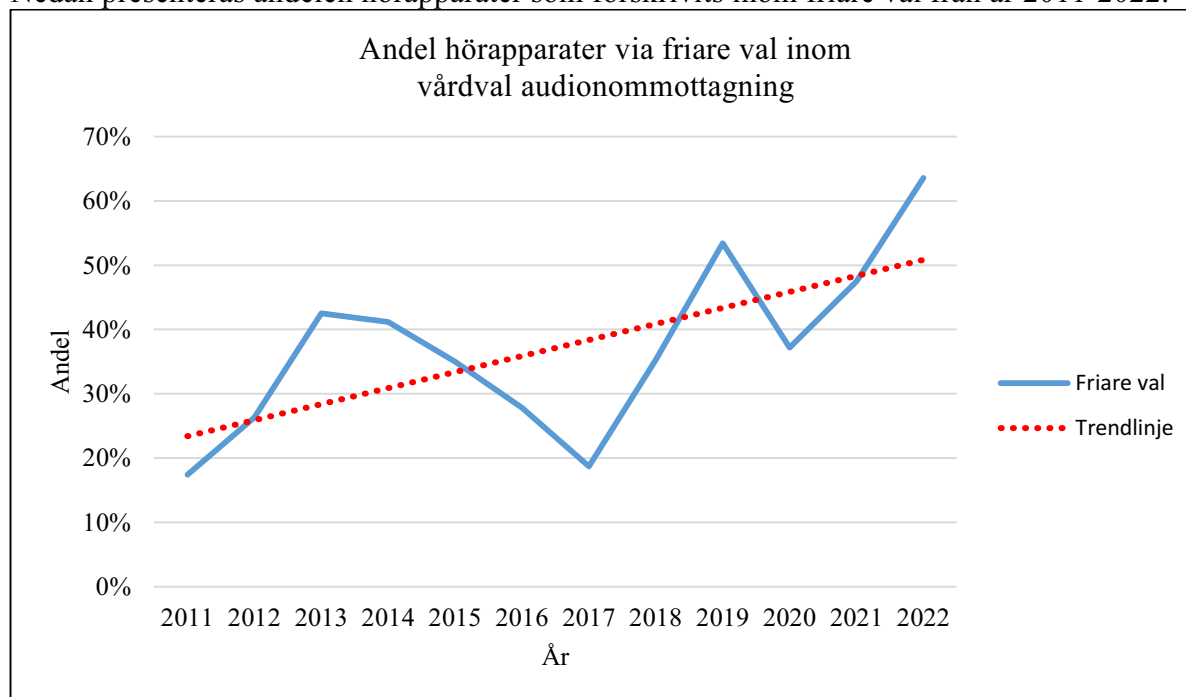
- Decibel-gränser infördes.
- Förnyad hörapparaturprovning kunde ske tidigast efter 4 år.
- Patienterna skulle själva äga sina hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel.
- Patienterna skulle själva bekosta tillbehör, förbrukningsartiklar, reparationer och reservdelar till hörapparater och hörseltekniska hjälpmedel.
- Patienterna kunde erhålla hörapparater ur Region Skånes upphandlade sortiment men också välja hörapparat som finns utanför sortimentet.

Processen innefattar både en traditionell hjälpmedelsförskrivning med regionens egna hörapparatsortiment och en alternativ process med friare val, där patienter i båda processerna erhåller hjälpmedel i eget ägande. Det unika för Region Skåne är det avgränsande regelverket och det egna ägandet som gäller för alla vuxna patienter från 20 år oavsett behovsbild. Vanligast är att patienternas behov och förmåga styr val av hjälpmedel samt om ett hjälpmedel förskrivs som traditionellt lån eller bedömning om friare val och eget ägande beslutas. Friare val av hjälpmedel, rekvisition hörapparat var tänkt att utgöra ett komplement till Region Skånes upphandlade hörapparatsortiment för att ge patienterna mer inflytande och större valfrihet.

Region Skåne har sedan 2016 kunnat erbjuda ett brett sortiment av marknadens mest avancerade hörapparater från olika produktleverantörer.

Samtidigt fortsätter andelen förskrivningar via friare val öka. Vidare äger två koncerner med stora hörapparatillverkare 50 % av de privata auktoriserade audionommottagningarna i Skåne. Andra mottagningar som inte ingår i koncerner med hörapparatillverkare har ibland samarbeten och kundavtal direkt med hörapparatleverantörer. Det kan finnas ekonomiska incitament kopplat till förskrivningsmönster som kan innebära att valfriheten för patienterna påverkas av det utbud som mottagningar presenterar.

Nedan presenteras andelen hörapparater som förskrivits inom friare val från år 2011-2022.

Behovet av och intresset för hörselhjälpmedel kommer troligen fortsätta att öka i framtiden. Demografiska utvecklingen, förbättrad teknik, en allmänt högre kunskapsnivå om nya möjligheter, mer tilltalande produktdesign, trådlösa funktioner och kompatibilitet med annan teknik, förändrat synsätt där mer acceptans finns och förbättrad tillgänglighet är några viktiga faktorer som spelar in. Detta kan innebära utmaningar i form av ökat behov av vård, resurser och produktinköp.

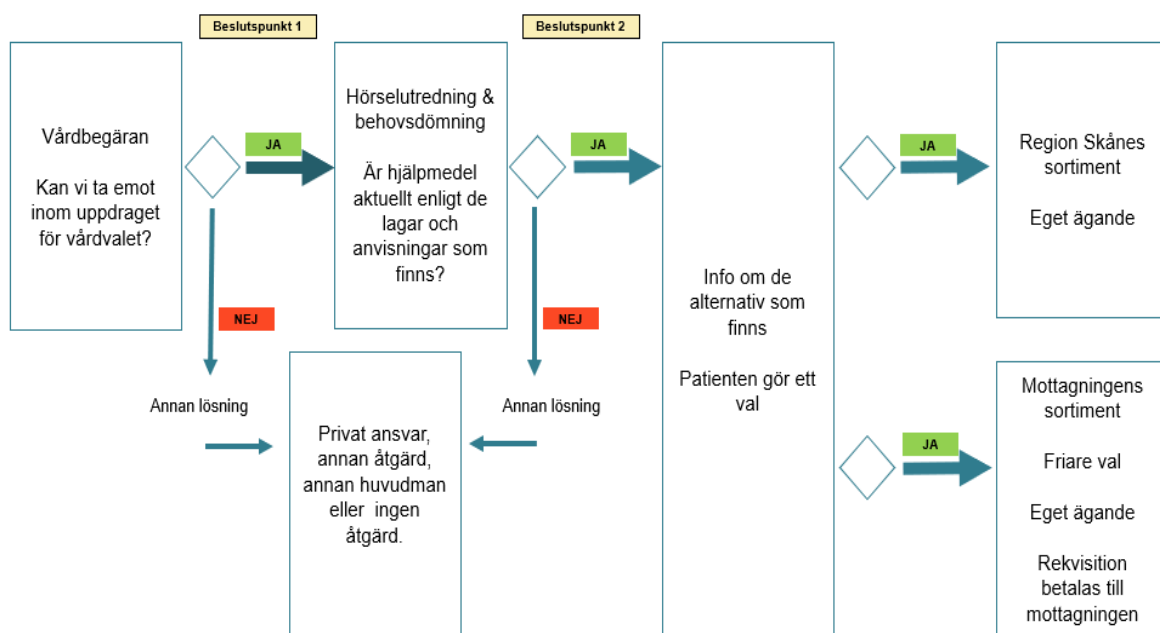
Det ingår i förskrivarens uppdrag att informera om valmöjligheterna och konsekvenserna av valen för patienterna. Nuvarande upplägg med förskrivare inom vårdval audionommottagning för vuxna från 20 år, kombinerat med friare val av hjälpmedel, innebär en risk att patienter uppmuntras av förskrivaren att välja friare val då det kan generera högre inkomst till den egna verksamheten. De ständigt ökande antalet förskrivningar av friare val inom hörselområdet förklaras av att information ges systematiskt samt av att det förekommer ekonomiska incitament som finns för audionommottagningarna att premiera det egna sortimentet.

Hur kan nuvarande process förbättras och vilka fördelar finns för medborgarna?

För att underlätta och öka förutsättningar för patienterna att kunna göra ett mer medvetet val, öka patientsäkerheten och kvalitetssäkra att skattemedel används effektivt föreslås ett antal förbättringar i syfte att tydliggöra nuvarande hörselrehabiliteringsprocess.

Hörselmarknaden går framåt och är ständigt föränderlig, nya produkter lanseras årligen och Region Skåne har idag en upphandlingsstrategi och en avtalsförvaltningsmodell som möjliggör att högteknologiska hörapparater kan erbjudas via regionens utbud kontinuerligt under hela avtalsperioden. Samtidigt som utveckling av regionens upphandlingsstrategi bedrivits har systemet med rekvisitioner inte uppdaterats.

Nuvarande hörselrehabiliteringsprocess:

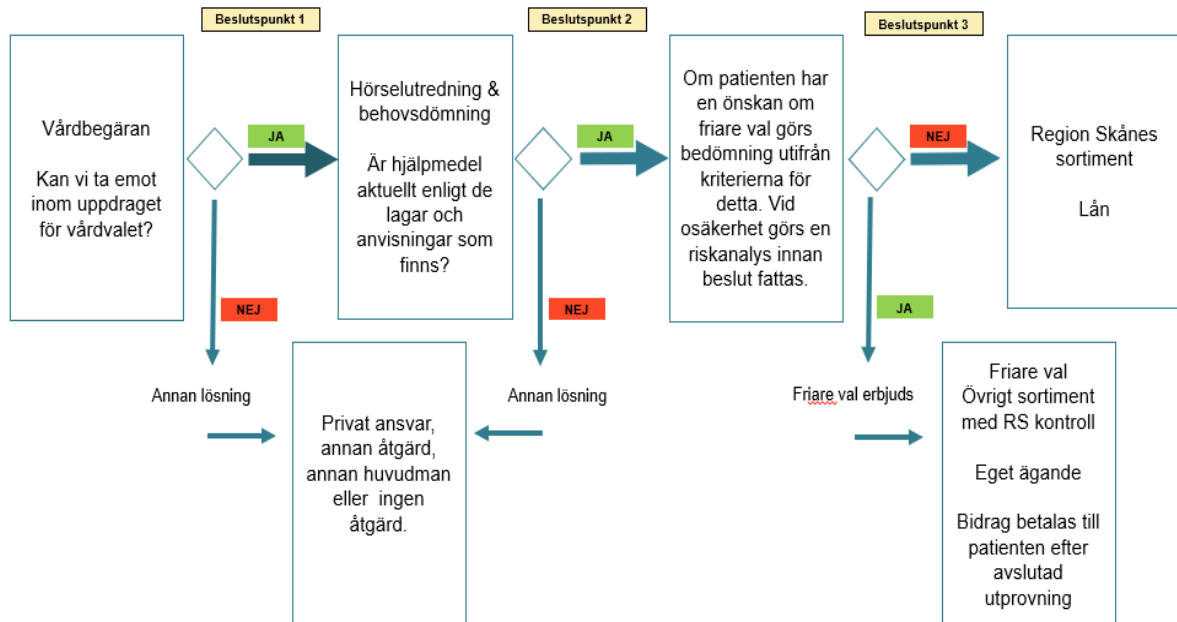

Hörselrehabiliteringsprocessen borde kunna separeras i två skilda spår där det blir tydligare avgränsningar mellan de olika processerna. Idag flyter de samman och det är oklart vilken som är Region Skånes huvudprocess. En tydligare avskiljning mellan förskrivning inom Region Skånes sortiment och friare val inom övrigt sortiment skulle vara önskvärd.

Historiskt har patientgruppen pålagts ett ökat/större ansvar som idag blir svårt att navigera i. Informationen är omfattande och det krävs att patienterna har bakgrundsinformation och kan göra sin efterforskning innan de tar kontakt med en audionommottagning. Att ytterligare öka på patienternas ansvar i form av att tidigarelägga valet som ska göras kring vilken process som önskas, innan en hörselutredning och behovsbedömning genomförs, kan försvåra för patienterna. Det skulle i praktiken innebära att delar av det medicinska ansvaret som idag finns hos förskrivaren flyttas över till patienten.

Ett bidrag som betalas ut direkt till patienten efter avslutad hörselrehabiliteringsprocess inom friare valet kan även detta bidra till ökad tydlighet. För att trygga patientnyttan bör regionen dock säkerställa vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att få bidraget.

Förslag tydligare hörselrehabiliteringsprocess:

Hörselrehabiliteringsprocessen i två olika spår inom vårdvalet:

Huvudprocess	Alternativ friare-valprocess inom vårdval hörselrehabilitering
Region Skånes huvudprocess	Region Skånes alternativa process - ett komplement
Förskrivningsprocessen enligt Socialstyrelsens bestämmelser	Friare val enligt Socialstyrelsens bestämmelser
Förskrivarens ansvar att säkerställa att processen följs	Förskrivarens ansvar att säkerställa att processen följs
Region Skånes sortiment via produktavtal	Övrigt sortiment via friare val med bidragsstöd via Region Skåne
Inget bidrag	Bidrag till patienten som gör ett produktinköp från övrigt sortiment
Lån	Eget ägande – patientens ansvar
Patient fortsätter bekosta förbrukningsartiklar, vissa tillbehör (tex laddare), reservdelar och reparationer som inte omfattas av produktgarantin	Patient avtalar vilka kostnader som finns direkt med inköpsstället.

Konsekvenser av förändringarna

Förändringsförslag	Påverkan på patient	Påverkan på audionmottagningar	Påverkan på Region Skåne
Processen separeras i två skilda spår med tydligare avgränsningar mellan förskrivning inom upphandlat sortiment och förskrivning inom friare val.	Tydligare att valet handlar om vilket ansvar patienten kan ta.	Förskrivarens ansvar förtydligas. Tidsbesparande att inte behöva säkerställa att alla patienter förstår Region Skånes modell. Patientens behov och förutsättning ska styra.	Bättre uppföljningsmöjlighet. Socialstyrelsens riktlinjer följs. Uppdatering av information och handlingar kommer krävas.
Region Skåne tar ansvar för både process förskrivning inom upphandlat sortiment och förskrivning inom friare val.	Ökad patientsäkerhet. Vård på lika villkor.	Förskrivarens ansvar förtydligas. Regionen tar ett större ansvar vilket ger minskad administration.	Bättre uppföljningsmöjlighet. Socialstyrelsens riktlinjer följs.
Region Skånes upphandlade sortiment förskrivs som lån av hjälpmedel och följer därmed samma riktlinje som samtliga regioner i Sverige Region Skånes upphandlade sortiment krävställdes utifrån kvalitet och bra garantivillkor	Trygghet att Region Skåne står som garant för hörapparater i det egna sortimentet.	Ökad tydlighet. Regionen tar ett större ansvar vilket ger minskad administration. Underlättande faktorer vid offerbegäran.	Ökat antal förskrivningar inom det upphandlade sortimentet. Bättre uppföljningsmöjligheter. Attraktiva produktavtal där volymer påverkas. Omsättning av lager och ökad återanvändningsgrad. Samma kostnader som patienter tidigare stod för kommer gälla. IT-lösningar och kontroll för att säkerställa att det inte blir kostnadsdrivande. Uppdatering av information och handlingar kommer krävas.
Region Skåne tar ansvar även för sortimentet som erbjuds i friare val för att bättre säkerställa att bidraget gynnar patienten.	Trygghet att Region Skåne står som garant för alla hörapparater som förskrivs inom friare val.	Begränsning när mottagningen inte, i samma omfattning, kan styra vilket sortiment som förskrivs.	Har insyn i alla delar av vårdvalet och kan säkerställa att offentliga medel gynnar patientgruppen. Uppdatering av information och handlingar.
Friare val och eget ansvar för hjälpmedel endast till patienter som klarar det.	Ökad patientsäkerhet. Vård på lika villkor. Endast de patienter som önskar och som bedöms kunna göra ett friare val ska få information gällande det.	Förskrivarens ansvar att göra en korrekt bedömning av patientens förmåga. Information endast till de som bedöms klara friare val och som uttryckt behov och önskemål om det.	Bättre uppföljningsmöjlighet. Socialstyrelsens riktlinjer följs.
Rekvissionsbelopp till mottagningen ändras till bidrag till patienten.	Tydlighet i att patienten tar eget ansvar och behöver avtala med mottagningen om vilka kostnader och garantikrav som kommer gälla.	Det ekonomiska incitamentet för mottagningar kan minska.	Ersättningsmodellen till mottagningar behöver justeras. Kriterier för att erhålla bidrag och IT-lösningar ska upprättas. Uppdatering av information och handlingar.
Friare val där övrigt sortiment förskrivs övergår till friare val med "Rekommenderat" lista som Region Skåne kvalitetssäkrar.	Trygghet att Region Skåne står som garant för hörapparater i det friare valet.	Begränsning när mottagningen inte, i samma omfattning, kan styra vilket sortiment som förskrivs. Förskrivare hamnar inte i intressekonflikt med incitament att förskriva det som ger störst vinstmarginal istället för att ordinera efter patientens behov.	Region Skåne kontrollerar och säkerställer att produkter som erbjuds inom friare val är godkända. Uppdatering av information och handlingar.